

Pučko pjevanje u „Sv. Ceciliji”

Mato Leščan, Zagreb

U sto godina svoga postojanja časopis *Sv. Cecilija* posvećivao je veliku pažnju proučavanju pučke popijevke, i to ne samo crkvene nego i svjetovne. Impozantan je broj suradnika (njih preko 70), koji su pisali članke i rasprave o problematici pučkog pjevanja. Među njima susrećemo najveća imena naše glazbene kulture kao npr.: Janka Barlèa, Franju Dugana, Vinka Zganca, o. Antonina Zaninovića, dr. Milovana Gavazzija, Niku Kalogjeru, Božidara Širolu, Matka Brajšu, Kostu p. Manojlovića, Franju Lučića, dr. Josipa Mantuanija, Ludvika Kubu, Stanislava Prepreka, Ivana Matetića i dr.

Neki autori pisali su i o tekstovima crkvene popijevke, npr. Božo Šimleša, Ferdo Rožić, Vinko Žganec i drugi.

Problematika obrađivana u člancima o pučkoj crkvenoj popijevci je raznolika. Ima ideoloških članaka, većinom iz pera urednika, zatim općenitih, koji uzvišuju vrijednost našeg narodnog blaga, teoretskih rasprava o skalama naših popijevki, te o pratnji (harmonizaciji) pučke popijevke, zatim o vrednovanju teksta. Mnogi autori raspravljaju o *Cithari octochordi* i ostalim starijim zbirka, drugi o običajima vezanim uz narodne pjesme, a neki članci su iz područja komparativne muzikologije. Najzanimljiviji i za nas, rekao bih, najvredniji su članci o istarskoj ljestvici i s time u vezi o bilježenju istarske popijevke. Neki tekstovi su čisto muzikološkog karaktera (razne teme iz povijesti glazbe) ili obrađuju problematiku himnološke literature. Također je tretirana i zaštita autorskih prava zapisivača narodnih napjeva.

Zadržat ću se na nekim zanimljivim odlomcima iz pojedinih članaka, kako se javljaju vremenskim redom. U uvodniku *Sv. Cecilije* (siječanj 1907, str. 1) uredništvo (vjerojatno Janko Barlè) piše:

»Pučkoj pjesmi posvećivati ćemo osobiti mar, jer istom kad nju uredimo, onda ćemo pomišljati na druge vrste crkvene glazbe. Da nam smotra imade odmah i praktičnu vrijednost, donosit ćemo u svakoj svesci i glazbene priloge i to za sada, jer je to najpreća potreba: pučke crkvene pjesme. Željeli bismo tako stvoriti tijekom vremena čitav kantual valjanih pjesama za naš hrvatski puk«.

U istom broju članka *K našemu prilogu* str. 9 piše Franjo Dugan: »Naše pak učitelje i orguljaše molimo i zaklinjemo, da sve što nije crkveno izbace iz crkve, a za puk uvađaju te naše stare pjesme, koje su i crkvene, jer u njima ima elemenata rimskoga koral, a i naše su, jer ima u njima elemenata narodne naše glazbe, a što je najvažnije, te su pjesme dostojne crkve«.

Iste godine izdane su *Hrvatske božićne pjesme* za glasovir. U prikazu kritičar kaže: »Te pjesme odaju, da su Duganu klasične stvari za glasovir dobro poznate i da mu je to priraslo njegovoj duši. Ova je zbirka zanimljiva, za glazbenika, da vidi, kako se ova-

ko lake pjesme dadu obraditi i zaodjeti u ruho, kojim se služe klasici u obradbi za orgulje ili glasovir. Zanimljivo je da je Dugan u ovu zbirku uvrstio jednu pjesmu koja po strogim cecilijanskim kriterijima ne bi mogla ući npr. u kantual. To je starinska božićna popijevka *Hote skupa, vesel'te se*, koja mu se valjda usjekla u dušu od djetinjstva. Vinko Žganec govoreći o hrvatskoj pučkoj crkvenoj pjesmi piše (*Sv. Cecilija* god. V, str. 88) »Našim ljudima — čovjek mora gledati starce — zaigra srce, kad školnik zapjeva jednu staru pjesmu, koju svi znadu. Kako je onda neopisivim oduševljenjem pjevaju...

U obilju naših pravih i čistih pučkih pjesama nalazi se neprocijenjeno blago duboke religiozne poezije; treba ovu poeziju otkriti i dati joj, da zasine u hrvatskim Božjim hramovima.«

U članku o pratnji pučkih pjesama naglašava, da ona mora biti jednostavna, naravna i logična. »Izmjena akorda na svaki udarac takta najznačajnije regulira ritam pjesme. Istoj svrsi služi pomicanje dionice na svaki udarac ritma. Na svaki udarac, kad melodija dalje kreće, valja upotrebiti novi akord. Prohodne note upotrebljavaju se za ljepšu izgradnju pojedinih melodija u raznim dionicama (altu, tenoru, basu). Gdje mora u melodiji biti odah, tu se ne smije dodati prohodna nota. Valja znati, da se svaka melodija kreće u stanovitim glazbenim granicama. Te granice treba razumjeti i naći ih, pa ih u harmonizaciji istaknuti.« Radi se o kadencama: dorskoj, eolskoj, lidijskoj i jonskoj.

U godištu 1920. (str. 37. sv. 1) govori Vinko Žganec o problemu ritmizacije u vezi sa hrvatskom crkvenom pjesmaricom. On kaže: »Pjesma — *O Marijo Bogorodice* — krivo je ritmizirana. U svoje vrijeme smo g. Dugan i ja (po svojem sjećanju, kako tu pjesmu pjevaju Međimurci) sastavili ispravnu ritmizaciju te pjesme, pa je šteta, što se nije pjesma redigirala prema onoj (čitaj: mojoj, op. aut.) ritmizaciji.«

U nastavku piše Vinko Žganec: »Još imade i u Cithari pjesama, koje valja restaurirati, a osobito ima takovih u *Pavlińskiej pjesmarici*. Ne smijemo dopustiti da bi ijedan dragulj naše pučke crkvene popijevke ostao izgubljen i neizbrušen. A i ovim gotovim pjesmama trebat će prirediti za praktičnu porabu zgodne preludije i postludije, kako to neke i imadu. Kada se obavi do kraja jedan i drugi posao, imat ćemo grandiozno djelo u našoj muzičkoj crkvenoj literaturi.«

Vrlo poučan članak o pratnji narodne popijevke napisao je Franjo Lučić (*Sv. Cecilija* 1923, sv. 6, str. 176): »Svi ovi napjevi pjevaju se većinom dvoglasno. U G-ključu je označeno kako narod pjeva, dok u basovom ključu su pridodane harmoničke dionice, koje odgovaraju narodnom karakteru dotične melodije. Te sve melodije bi se mogle i drugačije harmonizirati, kad ne bi bilo zadano dvoglasje i očuvanje narodnog

karaktera. Ali harmonizacija narodnih pjesama mora da bude tumač narodne misli i čuvstva, a nikako ne smije, da bude možda natjecanje ili prikaz makar i najinteresantnijih harmoničnih kombinacija, a na uštrb narodnog karaktera, koji takovom harmonizacijom iščezava. U harmonizaciji narodne popijevke je glazbenik vezan na karakter njen i tek onda je upotrijebio harmoničko znanje uspješno, kad u njoj pogodi narodnu dušu i njome ojača muzički individualitet.«

O istom problemu raspravlja učitelj Luka Lukić (Sv. *Cecilija* 1923, sv. 6, str. 176): »Ako narod pjeva unisono, dobra je, pače vrlo dobra harmonizacija u crkvenoj pjesmarici, i ona se može svirati, no počne li puk u crkvi polagati (pratiti u terci, op. aut.), mora pratnja biti sasvim drugčija, naime bez četverozvuka, jer ga narod ne voli, nego voli jednostavnu glazbu i pratnju u trozvcima, dok ne trpi disonance.«

U članku *Muzičke karakteristike našeg juga* (Sv. *Cecilija* 1925, sv. 6, str. 174), muzikolog Kosta p. Manojlović dolazi na temelju izučavanja glazbenog folkloru do zanimljive konstatacije, da se sve melodije »odlikuju još i sposobnošću za kanonsku imitaciju, što znači, da one imaju u sebi nečega od matematičkih principa i logike.«

U obnovljenoj *Ceciliji* (god. 1969, str. 38) Mato Lešćan u svom članku *Harmonizacija i ritmizacija pučkih crkvenih popijevki* bavi se također istom problematikom, koja još uvijek nije iscrpljena.

Glede tekstova imade nekoliko izvrsnih opažanja u članku Bože Šimleše (Sv. *Cecilija*, 1915, str. 106): »Uzmeš li još i časoslov, to imaš neiscrpljivo blago misli za crkvenu pučku pjesmu« i dalje »Važno je za crkvenu pjesmu, da ne bude nerazumljiva zbog kovanica ili neobičnih izraza npr. *O mladice, Djevo Marijo, ili Kano ptice male zlatne, praskozorja prvi trak.*« U nekim tekstovima krivo je postavljena cezura, npr.: *Iz ! divnog / milo // srđa / svog*

Bolje: *Iz milo / srđa / divnog / svog //*

Slične probleme raspravlja i Ferdo Rožić u svom napisu *Akcentualni i kvantitetni ritam crkvenih pjesama*. Zanimljiv je odlomak: »Ako se crkvena pjesma, rekosmo, sastoji od više strofa, glazbenik obično u glazbi prvu strofu, te se prema toj prvoj strofi pjevaju i ostale strofe. Da se daljnje strofe doista mogu lako i ugodno pjevati, tako da to neće vrijeđati nesklad između pjesnikovih i glazbenih izražaja, zahtijevamo, da sve daljnje strofe budu ne samo ritmom nego i nutarnjom kompozicijom jednake ili barem, s obzirom na potonji zahtjev, veoma slične prvoj strofi.«

Vinko Žganec u godištu 6, str. 34 raspravlja o tekstovima pjesama: »Druga važna stvar kod tekstova ovih pjesama jest ta, da budu ti tekstovi prave umjetnine, pravi biseri... Crkvena pučka pjesma treba dakle da je prava i klasična umjetnina.«

Vrijedni doprinos izučavanju teoretske podloge naših narodnih popijevaka su članci nekolicine muzikologa. Tako dr. Ludvik Kuba u članku *Nešto o istarskoj — dalmatinskoj pučkoj popijevci* (Sv. *Cecilija*, 1922, sv. 1, str. 8) piše: »Prvo su napjevi, kojima manjka zreli ritam, koji ne znaju niz tonova ljestvice, niti dijatonske, niti kromatičke, popijevke su te u svojoj biti srodne pjevu ptica.

Onda se ističu tragovi ritma i intervala, tragovi polutonova i cijelih tonova. Onda su popijevke, koje se ograničuju na tetrakord i kojima je osobitost u tome, što svoje jednoglasje tu i tamo razdvajaju u sekundu, koju pjevači pjevaju velikom dopadnošću, velikim veseljem i velikom snagom, a služi im poglavito za finale. Onda su popijevke potpunih i ne-

potpunih grčkih priemeta, imade tipova s orijentalnim elementima i napokon popijevke nama poznatih ljestvica, sa značajkama naših modernih napjeva, koje često puk sam harmonizira u popularnim melodijskim zborovima. Time mislim, da sam barem kuriozno označio red glavnih tipova, koji postoje.«

Slične probleme obrađuje fra Branko Marić u svom članku *Pentatonika u bosansko-hercegovačkoj pučkoj muzici* (Sv. *Cecilija*, 1938, str. 37, 73, 114).

Ovamo spadaju veoma vrijedni članci o istarskoj ljestvici, koja je naša specifična pojava. Tako se Vinko Žganec u svojoj raspravi *Takozvana istarska ljestvica* (Sv. *Cecilija*, 1921, sv. 1, str. 8) osvrće na članke Ignacija Radića te na članke Božidara Širole, Matka Brajše. Na temelju svega on postavlja tezu da se istarske ljestvice kreću u naturalističkim prijemcima u tzv. koralnim načinima. Donosi primjer *Turne moj lipi*. Iz toga izvodi frigijsku skalu: e, f, g, as, b, c, dis, e; Ujedno donosi predložak za harmonizaciju kadence: f-e. Pobija mišljenje Božidara Širole *O sekundama, koje se razriješe u jednoglasje*. Tvrdi da Brajšina i Širolina sekunda nije zapravo ništa drugo, nego omaljela (umanjena) terca. Smatram da je ovaj članak od epohalne važnosti u određivanju geneze istarske ljestvice. Na problem istarske skale vraćaju se još neki autori. Stanislav Preprek u raspravi *Istarska ljestvica* SC, 1923, sv. 5, str. 135), zastupa mišljenje da je Žgančev pokušaj da istarsku ljestvicu dopuni do oktave neuspio, jer da on (Preprek) ni u jednoj istarskoj pjesmi nije pronašao interval povećane sekunde, koji bi trebao biti od 6. na 7. stupanj (c-dis). Ivan Matetić (SC, 1925, sv. 2, str. 37) u svom osvrtnu *O istarskoj ljestvici* dotiče se Žgančeve i Preprekove rasprave o toj temi. Najzanimljivije od svega je harmonizacija istarskog heksakorda, kako je predlaže Miletić: u paralelnim terckvartakordima (naravno, kad se enharmonijski zamijene, op. aut.). Primijetio sam taj interesantni detalj, sjetivši se, da je slične harmonijske postupke upotrijebio Albe Vidaković u svojoj trećoj staroslavenskoj misli (vidi: Gospod).

Isti autor navodi u svom članku *Još o bilježenju istarskih starinskih popijevki* (SC, 1926, sv. 3, str. 125) zapise Rudolfa Taclika iz primorskih krajeva, te ih odmah ispravlja u vlastitoj verziji (držeći se upotrebne skale istarske ljestvice).

Poznati etnomuzikolog dr. Milovan Gavazzi u svojoj recenziji Širolinog članka *Problemi našeg muzičkog folkloru* osvrće se također na tu pojavu. »Tako se među pitanjima melijskim, resp. harmonskim dosta živo ističe tzv. istarska ljestvica, obrazlagana već odavno sa različitih strana i od samo prof. Širole, i kako se pri njoj ne može govoriti o ljestvici u pravom smislu te riječi (heptatonskoj) nego samo o nizu tonova određena manjega opsega«. U obnovljenoj *Ceciliji* (1969, str. 119.) dr. Vinko Žganec daje informativni članak: *Proučavanje i snimanje crkvenog i svjetovnog pjevanja na otocima Krku, Rabu i Pagu*.

Za proučavanje starijih zbornika crkvene glazbe, osobito *Cithare Octochorde* važni su komparativno — muzikološki članci, koji upućuju na međusobnu povezanost živih popijevaka i fiksniranih zapisa u Cithari. Tako Vinko Žganec u Sv. *Ceciliji*, god. 1917, sv. 2 pod naslovom *Franjo Fundak i njegova kantorska knjiga* donosi zanimljive varijante popijevki iz Cithare.

Dr. Milovan Gavazzi (SC, 1919, sv. 2, str. 97) piše članak *Prilog narodnim melodijama u Cithari Octochordi*. Isti autor u slijedećem godištu donosi zanimljivi primjer *Na zlamenje jedne zvijezde* iz Vejškovićeve pjesmarice koja je nama poznata kao napjev

Kada zvijezda divna nehom planu. Na str. 122. Vinko Žganec pod naslovom *K članku — narodni elementi u Cithari Octochordi* donosi melodijsku i tekstovnu varijantu pjesme *Gospoja si milostivna* iz Cithare, koja se u Dekanovcu pjeva kao božićna pjesma: *Na svet nam je Devica Marija*.

Kao kuriozum navodim autora dr. Milovana Gavazzija, koji u kratkom prikazu *Kulko kaplic tulko let* dokazuje da je ova vinska popijevka varijanta srednjovjekovne studentske pjesme *De brevitae vitae*, od koje je prva strofa poznata kao *Gaudeamus igitur*. Vinko Žganec (SC, 1921, str. 149) navodi u svojoj raspravi *Međimurske crkvene božićne popijevke* varijantu popijevke iz Cithare (*O Marija Bogorodica*), koja je u Međimurju poznata kao božićna popijevka *Marija se majka trudi*. Uz to navodi lijepu idiličnu pjesmicu *Simo pastiri* (koju je u drugoj verziji obradio Rudolf Matz) i zapis dudaša, koji se u božićno vrijeme izvodi u Međimurju. (pr. 10, str. 152). Janko Barlè (SC, 1928, sv. 6, str. 278) piše u dva navrata o adventskoj popijevci *Ptičice gore stajaju*. Franjo Židovec, učitelj, govoreći o crkvenim pučkim popijevkama iz Đurđevca donosi adventsku misu — također varijantu prema Cithari, premda to autor ne zamjećuje, i uz to napjev *Ptičice gore stajaju*.

Vrijednu građu za povjesničare glazbe predstavljaju brojni muzikološki traktati. Tako Vinko Žganec u SC, 1919, sv. 2, str. 47. piše zanimljivu raspravu *O Međimurju i o međimurskoj popijevci*.

Kosta p. Manojlović piše opširni prikaz *O crkvenoj muzici kod Srba* (SC, 1921, sv. 4, str. 107.) govoreći o dvjema varijantama crkvenog pjevanja: beogradskom i karlovačkom te o skladateljima koji se bave uglazbljivanjem liturgije u Srba.

Lujo Šafranek-Kavić u eseju: *Naša narodna umjetnost* (SC, 1922, sv. 4, str. 109) hvali naše reproductivce: Balokovića, Slika, Tkalčića, Ličara, Stančića, Maju Strozzi, a osobito skladatelje: Širolu, Dobronića, Konjovića, Jozefovića, Stolcera, Grgoševića, Hirschlera i Matza. Završava ovako: »Nadamo se da stvorimo svoju narodnu glazbenu umjetnost koja će biti ravna svjetskoj muzici.«

Mnogi autori pišu o *Cithari Octochordi i Pavlinskoj pjesmarici*, osobito Karel Konrad, Vladoje Dukat, Janko Barlè, Franjo Dugan i dr. Janko Barlè u članku *Nešto o jačkama ugarskih Hrvata* (SC, 1917, s. 5) donosi neke lijepe popijevke iz Vejčkovićeve zbirke npr. *Zdrava budi o Marija*, prema kojoj je vjerovatno Franjo Dugan stilizirao popijevku *Zdravo budi kraljice*.

Niz članaka iz pera dr. Bjarnata Krawca govori o povijesti i karakteristikama ukrajinske muzike te o himnološkoj literaturi Lužičkih Srba. Dr. Josip Mantuani piše o povijesti slovenske glazbe. Dr. Antun Schneider u svom članku *Najstarije zapisano hrvatsko kolo* (SC, 1926, sv. 2, str. 48) donosi zapis tzv. Schiavone, tj. stiliziranog plesa naših »ščava« (Schiavo — pogrđni naziv za Slavene odnosno Hrvate, op. aut.). O. Petar Vlašić piše o hrvatskoj pjesmi u Rumunjskoj, Marko Bajuk o slovenskoj narodnoj pjesmi itd.

Zapisivači iz raznih krajeva pronalaze karakteristične i stare napjeve. Tako Janko Barlè u Vrbovcu otkriva Pjesme u čast muke Isusove (*Poslušajte braćo mila, gorku muku Gospodina*) (SC, 1915, str. 67. Ferdinando Briksi u svom članku *Plać Gospin* (SC, 1916, str. 68.) donosi zapis *Gospina plača*, za četiri muška grla, kako se pjevao u Đakovu i Sarajevu. Bernardin Sokol izvještava o crkvenom pjevanju na otoku Krku; citira zapis *Božjeg plača*. te starinsku »kaparsku« (kapari — bratovština op. aut.) pjesme

O gospoje sveta Marije. Franjo Markić piše o pjevanju *Gospina plača* u Bosni (SC, 1921, sv. 2, str. 58.), a Tadija Leko piše o *Gorkoj mucu Gospodina*, kako se pjeva kod Mostara. Zapisao je sve napjeve za razne protagoniste *Gospina plača* (Marija, Petar, apostoli itd.). Franjo Pokaz također piše o *Gospinu plaču* i donosi napjev iz Slavenskog Broda.

Fra Augustin Kristić navodi bosanski napjev *Put križa* (Rascviljena majka staše) te napjev za *Zdravo tijelo* iz Kreševa. O. Branko Marić donosi također varijantu za *Zdravo tijelo Isusovo*, kako se pjeva dvo-glasno. Bernardin Sokol pronalazi *Gospin plač* na otoku Hvaru. O. Antonin Zaninović, jedan od najplodnijih suradnika *Sv. Cecilije*, donosi u brojnim člancima mnoge napjeve iz područja Dalmacije i otoka (tako božićne napjeve i kolende, trope itd.) opisujući uz to i običaje vezane uz pjevanje, što je neobično važno za kasnije proučavanje. U SC, 1931, sv. 5, str. 212.) autor donosi starinski napjev *Kad se Bog čovik učini*.

Drugi vrlo plodan pisac, koji izvještava o crkvenom muzičkom folkloru iz Dalmacije je Niko Kalo-gjerà. On piše osobito o pučkom crkvenom pjevanju u Splitu (SC, 1920, sv. 1, str. 74.)

U SC, 1921, sv. 2, str. 5. nalazi se krasan napjev *Puče moj*. Autor donosi napjeve za poslanice (štenja), antifone, lekcije, živote svetaca, kolendre (kolede) te za napitnice, nazdravice, za pogrebne običaje i narikuše, za veseljenje (koledanje) i nabranjanje (kukanje — naranjanje).

Rudolf Strohal, pišući o božićnim napjevima na Lošinju, donosi interesantan pastore, koji se izvodio kod ponoćke. U svom tekstu on citira bečkoga muzikologa dr. Roberta Lacha, koji u par riječi zgodno karakterizira naše Primorje. Kaže on: »Taj živahan, punokrvan, južnjački narodić, koji mora vazda gestikulirati, pjevati, smijati se i plesati, gleda i u najsvetijem i najuzvišenijem događaju svoje vjere, u porođaju Spasiteljevom, sasvim drugčije nego šutljiv, u sebe uvučen sjevernjak.«

Brojni suradnici iz raznih krajeva Hrvatske marljivo skupljaju muzičko blago našeg naroda i priopćuju ga u *Sv. Ceciliji*. Vinko Žganec piše o međimurskim spričavanjima. Zlatko Špoljar o pjesmama Ludbrega (lijepi primjer: *Sunce lepo isходи, kad se Isus porodi*) (SC, 1917, sv. 1, str. 13.). Franjo pl. Lučić zapisuje i obrađuje folklor iz svoga Turopolja. Kao zanimljivu pojedinost donosim tekst tzv. noćbodije iz Ludbrega, koji je svaki sat nakon 10 pjevao: »Gospoda Ludbrežani! Deseta je vura odbila, čuvajte ognja! Čuvaj vas Bog i Marija i sv. Furjan!« Ivan Ocvirk piše o narodnim glazbalima u Cetinskoj (sinjskoj) krajini, a fra Branko Marić o »jadranskoj lirici (lijerici) u pratnji dubrovačkog kola«. Tu nalazimo i njegov zapis »linda«. Učitelj Luka Lukić posvećuje mnogo članaka pučkom pjevanju u Slavoniji, a učitelj Franjo Židovec marljivo proučava glazbeni folklor Podravine (osobito okolicu Đurđevca). Od ostalih mnogobrojnih zapisivača i izvjestitelja sa terena osobito se ističu: Rudolf Tačlik, Vinko Lovšin, Ivan Kokot, s. Marija Tarzicija Fosić, dr. Stanko Vurnik, Bela Tumbas, Stanislav Preprek, Dragan Begović, Mihoković Ivan, Miklaušić Vojko i ostali.

Zanimljivo je primijetiti, da se prof. Dugan, dugogodišnji urednik glazbenog priloga *Sv. Cecilije* i svakako vodeći stručnjak u pitanjima crkvene glazbe — oprezno približava folkloru. Tako u svojem članku *Tri stare crkvene popijevke* (SC, 1932, sv. 6, str. 84) navodi starinsku popijevku *Pozdravljeno budi telo Jezusa* u harmonizaciji Nikole Totha. Veli Dugan: »Te tri pjesme su tako krasne, da se mogu upravo preporučiti

narodu. Usprkos tomu nisam ih do sada htio objelodaniti. Razlog je bio: preveliki oprez. Na temu te popijevke Franjo Dugan je kasnije skladao orguljsku skladbu pod naslovom *Fantazija na pučku popijevku*.

Gledamo li, koliko je geografsko područje zahvaćeno istraživanjem glazbenog folklor, ostat ćemo iznenađeni. To je cijela sjeverna, srednja i južna Hrvatska, sa otocima, veliki dio Bosne i Hercegovine, Slovenije i južne Srbije (Kosovo i Metohija) — a od stranih zemalja javljaju se dopisnici iz Ukrajine, narodnih manjina iz Italije, Rumunjske te iz postojbine Lužičkih Srba. Uistinu tko bi htio općenito upoznati naš glazbeni folklor, naći će se zbilja mnogo toga u časopisu *Sv. Cecilija*. Konačno, ona je dugo vremena i bila jedini glazbeni časopis, koji je pratio sva zbivanja u zemlji i kao takav poslužio i služi još uvijek za izvjesnu građu povjesničarima glazbe.

Suradnici *Sv. Cecilije* za pitanja glazbenog folklor bili su brojni, i sa raznih strana, što je također izazvalo življe zanimanje čitalaca i uvjetovalo veću širinu pogleda na sveukupnu problematiku. Moramo priznati visoku stručnost većine suradnika, te temeljitost obrade pojedinih tema. Cilj postavljen kod osnutka *Sv. Cecilije*: »Pučkoj pjesmi posvećivat ćemo osobiti mar« zbilja je postignut.

Međutim, kad gledamo iz današnje perspektive, čini se ipak, da praktična svrha toga cilja — a to je, da se te, još uvijek žive popijevke sa terena, obrade i tako izdaju za puk, još uvijek nije bila postignuta. Ima tu i tamo pokušaja da se pučka popijevka harmonizira (Dugan, Žganec, Lučić, Tačlik), ali oni su sporadični. Sastavljači *Hrvatskog crkvenog kantuala*, kao jednog od najvrednijih djela i dostignuća naših cecilijanaca, na čelu s Franjom Duganom, donose većinom arhaične popijevke iz Cithare, obrađene na klasičan način (koje su u takvoj stilizaciji već izgubile vezu sa narodnom dušom), a nekako se odalečuju, distanciraju od živućih pučkih popijevki. Taj preveliki »puritanizam« možda je i bio razlogom da cecilijanski pokret ipak nije potpuno uspio u našem narodu. Naime, u ono doba, kad je još pučko pjevanje živjelo u narodnoj duši, cecilijanci su više vodili računa o zborovima, o klasičnoj glazbi, o koralu, a manje o prikladnom repertoaru narodnih, domaćih popijevki. Uopće, čini se, da je koncilski ideja o pučkom jeziku i pjevanju zakasnila najmanje pola stoljeća. Onda, kad su bili prisutni svi preduvjeti za pučki jezik i pjevanje, gajio se latinski i njegovali su se zborovi, a danas, kad se već pučko pjevanje gotovo izgubilo, ono biva službeno preporučeno!

Osim toga, čini se, kao da naši folkloristi nisu dovoljno pratili rezultate svojih suvremenih susjeda — na pr. Bele Bartóka i Zoltana Kodalya — koji su u svojim skladbama asimilirali više narodnoga duha, naravno u sublimnoj verziji.

Izuzetno velike rezultate postigao je dr. Vinko Žganec, naš, poslije Kuhača najveći etnomuzikolog. Uz ostalo osnovao je Institut za narodnu umjetnost, kome je zadaća skupljanje i sistematizacija glazbenog folklor. On je uveo i predmet »muzički folklor« na Muzičku akademiju u Zagrebu i na njegovu inicijativu počeo je i Staroslavenski institut skupljati glazbeno blago, pogotovo tzv. glagoljsko pjevanje. Započeti posao nastavljaaju brojni glazbeni stručnjaci, kao što je dr. Jerko Bezić, dr. Stjepan Stepanov, dr. Ivan Ivančan i drugi.

Usprkos mnogim riješenim pitanjima iz glazbenog folklor, predstoji još obilan naučni rad. Još nije dovoljno ispitana veza između glagoljaškog pjevanja i bizantske glazbe s jedne strane, a gregorijanskog koral s druge.

Isto tako, treba potanko utvrditi vezu između tradicionalnih usmenih popijevki s onima iz Cithare te iz *Pavlinске pjesmarice* i ostalih zbirki (Vejkovićeve i dr.).

Jedino tako sačuvat ćemo od zaborava ove naše drage popijevke, ovu neprocjenjivu baštinu — da one ponovno odzvanjaju u našim crkvama i istisnu korov jeftinih uvoznih i domaćih pjesmica, koje nagrdjuju našu lijepu i jednostavnu narodnu dušu. Tako ćemo se ujedno odužiti našoj starijoj generaciji vrijednih i oduševljenih promicatelja pučkog pjevanja i nastaviti njihove napore i težnje, a ujedno odgovoriti potrebama poslijesaborske (postkoncilске) liturgije — koja želi da i naš narod svojim milozvučnim jezikom i popijevkama slavi svojega Spasitelja.

VOLKSLIED IN DER ZEITSCHRIFT »SV. CECILIJA«

Zusammenfassung

In ihrem Bestehen von hundert Jahren widmete die Zeitschrift *Sv. Cecilija* den Volksliedern grosse Aufmerksamkeit. In dieser Zeit haben über 70 Mitarbeiter über die Problematik der Volkslieder ihre Beiträge veröffentlicht, unter anderen: Janko Barlé, Franjo Dugan, Vinko Žganec, o. Antonin Zaninović, Dr. Milovan Gavazzi, Niko Kalodjera, Božidar Širola, Matko Brajša, Kosta pl. Manojlović, Franjo Lučić, dr. J. Mantuani, Ludvik Kuba, Ivan Matetić und andere.

Die Problematik, die in diesen Beiträgen bearbeitet wurde ist vielfätig. Die Autoren schreiben ideologische Aufsätze, allgemeine (über den Wert unserer Folklor), theoretische Beiträge über die Tonleitern in der Volksmusik, über die Begleitung des Volksliedes u.s.w.

Manche schreiben über ältere Sammlungen, z.B. über *Cithara octochorda*, über *Pauliner Gesangbuch*, *Veljkovićs Sammlung*, andere wiederum rein musikologische Studien. Für uns sind die Aufsätze über die sogn. Tonleitern von Istrien, über glagolitischen Gesang und über Volksmusikinstrumente besonders interessant.

Verschiedene Autoren zeichneten interessante alte Gesänge auf, wie z.B. *Gospin plač* (Mariensklagelied), *Zdravo Tijelo Isusovo* — *Ave Verum Corpus*, *Rascviljena Majka staše* — *Stabat Mater dolorosa*, *Muka Gospodino* — *Leiden Christi* u.a.

Es scheint, dass trotz allem Interesse fürs Volksgesang, die Cäcilianer diesen Gesang in der Praxis ungenügend wahrgenommen haben, d.h. sie haben ihn nicht bearbeitet und in die musikalische Praxis eingeschlossen.

Vor uns bleibt als Aufgabe das Verhältniss zwischen dem glagolitischen Gesang einerseits und dem bysantinischen Gesang und dem gregorianischen Choral andererseits detailliert zu erforschen.

Ausserdem ist es notwendig, die Verhältnisse zwischen dem Volkslied und *Cithara Octochorda* und *Pauliner Gesangbuch* in Details durchzustudieren. Daran wird jetzt gearbeitet. Es wird eine neue Ausgabe von *Cithara Octochorda* bereitet.